

POTENȚIALUL BIBLIOTECILOR UNIVERSITARE ÎN CONTEXTUL COLABORĂRII ȘI DISTRIBUIRII RESURSELOR INFORMAȚIONALE

Toma Victoria, director,
Biblioteca Universității de Stat de educație Fizică și Sport
Maria Vătămanu, șef serviciu Asistență Informațională,
Biblioteca Universității de Stat de educație Fizică și Sport

Tendențele, evoluțiile și mișcările care au loc astăzi în societate deschid calea analizei, dau tonul dezbaterilor și în comunitatea biblioteconomică. Ele impulsionează și stimulează confruntările de idei. Privilegiul de a aparține mediului social universitar, acestei categorii socio-profesionale de elită, investește pe fiecare actor cu virtuți și competențe care nu pot fi oferite de către alte segmente sociale.

Pentru implementarea reformelor în învățământul din Republica Moldova este necesară o schimbare de mentalitate. Depășirea mentalității de așteptare pasivă, spre mentalitate care favorizează inițiativă proprie, elaborarea de proiecte, competiția și ideile, deoarece progresul nu este posibil fără angajarea inițiativei, a răspunderii și a proiectului propriu.

Învățământul superior trebuie să joace un rol hotărâtor în dezvoltarea unei societăți informaționale bazate pe comunicare și pe înțelegerea interesului fiecărui participant la acest proces.

Biblioteca universitară este locul în care se cercetează trecutul, laboratorul care să examineze critic prezentul și să mediteze asupra viitorului. Ea trebuie să se adapteze noilor cerințe, fiind obligată să devină centrul cercetării științifice, să-și edifice o nouă imagine în mediul pe care-l slujește. Bibliotecile universitare din Moldova sunt supuse presiunii unor vectori importanți care vizează schimbarea, globalizarea, tehnologiile informaționale și comunicaționale, competiția pentru resurse financiare necesare achiziționării de suporturi informaționale de ultimă oră, competiția pentru utilizatori.

Progresul activității de cercetare constă nu doar în asigurarea unui acces facil către resursele de informare, ci mai degrabă în asigurarea căutărilor mai eficiente și mai relevante. Astăzi orice loc poate fi în același timp locul unei potențiale bibliotecii, iar sarcina bibliotecilor constă nu doar în stabilirea joncțiunii dintre cititor și carte, dar în edificarea unor conexiuni dintre mediul bibliotecar și cel inovațional din domeniul educației și al științei. Iar tehnologiile informaționale sunt resurse care schimbă scopurile și conținuturile pedagogiei moderne, a deprinderilor studențești de generație nouă.

La baza acestor inovații stă ideea despre aceea că producerea de cunoștințe este un proces social. Sistemul tradițional de lecție-seminar este astăzi insuficient pentru realizarea sarcinilor, ideea de *transmitere* a cunoștințelor este depășită de *necesitatea formării competențelor*; activismul profesorilor este depășit de activismul studenților și responsabilitatea lor pentru propria instruire. Are loc majorarea timpului pentru muncă individuală. În procesul de educare-învățare tot mai multă importanță este acordată formelor active și interactive de învățare (simulări pe computer, jocurile de rol, dezbaterilor asupra situațiilor concrete, training-urilor diverse etc.). Procesul instructiv-educativ tot mai mult se realizează sub formă de activități comune între studenți. Participanții interacționează unii cu alții, fac schimb de informații, rezolvă în comun sarcini, modelează situații, evaluează acțiunile altora și propriul comportament, plonjează în atmosfera reală a cooperării în afaceri pentru a rezolva problemele. În acest scop, se formează perechi și grupuri de lucru, se aplică proiecte de cercetare, role-playing, se lucrează cu documentele și diverse surse de informare, se utilizează lucrări de creație. În aceste condiții una din sarcinile bibliotecilor universitare este asigurarea accesului permanent către resurse informaționale diversificate ca formă și conținut.

Bibliotecile universitare răspund provocărilor prin elaborarea propriilor resurse informaționale cum sunt cataloagele electronice, sau prin procurarea bazelor de date, EBSCO, Legislația Moldovei, etc.

Inițierea Proiectului „Servicii Informaționale Moderne pentru Îmbunătățirea Calității Studiilor” finanțat de Programul Uniunii Europene Tempus, care are ca scop crearea e-Bibliotecii pentru comunitatea academică a Republicii Moldova, și care va susține procesul de instruire și de cercetare în conformitate cu cerințele internaționale, vine cum nu se poate mai bine la momentul realizării reformelor din domeniul educațional și poate fi liantul dintre bibliotecile universitare, pivotul care să asigure o bună cooperare și partajare de resurse. De această oportunitate trebuie să beneficieze și bibliotecile ce nu sunt parte a Proiectului. În bibliotecii, cum ar fi Biblioteca USEFS, Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică din cadrul Institutului Național de Cercetări Economice al AȘM, Biblioteca AGEPI sunt implementate soft-uri de bibliotecă IRBIS 64, în Biblioteca Centrală „A. Lupan” – Qseries, care permit exportul și importul de înregistrări în standardele UNIMARC, MARC 21, pot conecta metadate și full-texte, prevăd segmente rezervare pentru cursuri etc.

Integrarea sistemelor automatizate de bibliotecă și crearea unui catalog partajat distribuit ar fi calea cea mai ieftină și convenabilă pentru noi. Soluția urmează a fi găsită, contează disponibilitatea și dorința de fi ajutați și sprijiniți în interesul utilizatorului. În acest context noi suntem foarte interesați în satisfacerea pe această cale a nevoilor informaționale a utilizatorilor, în special al profesorilor de educație fizică, de exemplu, din instituțiile de învățământ superior care, conform celor mai schematic aprecieri numără mai mult de 100 de cadre didactice, și cărora le-am putea oferi suport infodocumentar, de altfel și cadrele didactice din USEFS ar căpăta posibilitatea accesării surselor din domeniile medical, drept, pedagogie, psihologie, dat fiind studiului disciplinelor din aceste domenii etc.

Crearea unui spațiu unic informațional în bibliotecile universitare crează premise pentru o colaborare și cooperare strânsă în realizarea scopului suprem – asigurarea accesului permanent la resurse utilizatorului unde s-ar afla.

Noile tehnologii promovate de societatea informațională facilitează accesul ușor, rapid și crescut la informație, în același timp apărând și noi priorități și obiective. Unul dintre ele este Accesul Deschis (Open acces) la informația științifică, prin depozite digitale, adică accesul online gratuit și nerestricționat, la materialul academic digital.

Înscrind-se în această direcție mai multe biblioteci universitare din Moldova și-au elaborat politicile accesului Deschis și au început constituirea sau construirea depozitelor digitale. La USEFS politica Accesului Deschis v-a fi propusă pentru dezbateri și aprobare la finele lunii noiembrie în cadrul ședinței Senatului. Biblioteca a fost aceea care a impulsionat această mișcare, prin organizarea mai multor acțiuni: cercetarea disponibilității cadrelor didactice pentru editare și creare de resurse electronice prin intermediul unui chestionar, difuzat în mediul universitar, organizarea unui seminar cu participarea persoanelor competente în domeniu: prof., dr. Habilitat Nelly Țurcanu, Igor Cojocaru, dr., director IDSI, Sergiu Rotaru, reprezentant AGEPI în cadrul căruia sau abordat mai multe aspecte ale publicării în acces deschis, dreptului de autor etc.

Prezentare Doinei Ostafe în cadrul Seminarului din 23 octombrie am putut vedea posibilitățile de convergență a resurselor informaționale și posibilitatea diversificării pe această bază a serviciilor informaționale oferite de bibliotecă prin intermediul accesului unic.

Este extrem de important ca facilitățile soft-urilor de bibliotecă să fie utilizate la maximum, ca de exemplu extinderile Web Opac-ului să conducă către full-textul depozitelor instituționale, bibliotecilor digitale sau bazelor de date, spre rezerva de cursuri, alerte etc.

Dezvoltarea rapidă a sistemelor electronice au generat schimbări profunde asupra metodelor de predare, modurile de învățare și comportamentul utilizatorilor. Comunicarea la distanță, așa cum presupun cercetătorii, va revoluționa domeniul învățământului. Procesul educațional nu se va desfășura în pereții claselor, auditoriilor, ci în timpul și locul preferat de utilizator.

Procesul de învățământ bazat pe resurse utilizează deja atât modele clasice cu suporturile cunoscute (modele fizice), cât și modele virtuale aparținând tehnologiei multimedia. Conform părerilor cercetătorilor e-learning-ul prezintă o componentă a modelului bazat pe tehnologie și are la bază următoarele **idei**:

- procesul de învățare este orientat către instruit și se realizează într-o locație virtuală;
- resursele educaționale sunt accesibile pe Web și distribuite (prin utilizarea, integrarea, accesarea bibliotecilor electronice și materialelor multimedia, prin antrenarea specialiștilor în discuții cu subiecții);
- instruiții beneficiază de orientarea unui tutore (instructor, moderator) care planifică activitatea grupului de participanți, supune dezbaterii acestora aspecte ale cursului în conferințe asincrone (forum-uri de discuții, blog-uri) sau sincrone (chat, clasă virtuală), furnizează resurse auxiliare, comentează temele, impune direcții;

În noile condiții de învățare bibliotecile au sarcina creării unui spațiu de resurse informaționale integrat, care să asigure navigarea eficientă și accesul utilizatorului la ele indiferent unde s-ar afla.

Pentru multe biblioteci din mediul academic aceste abordări sunt încă puțin cunoscute, alte biblioteci intuiesc schimbarea, dar dispun de insuficiente forțe de a putea ține pasul mutațiilor din spațiul educațional și cel infodocumentar.

Reforma învățământului, strategia „Educație 2020”, Programul-cadru pentru cercetare și inovare **Orizont 2020** (2014-2020), care se derulează în țară, pun sarcini consistente în fața instituțiilor din învățământ superior fie de stat sau particulare, mari sau mai mici.

Mișcarea pornită de ABRM în cadrul Programului „Consolidarea unei asociații puternice pentru biblioteci” dă speranțe membrilor ei că promovând solidaritatea și colaborarea profesională putem obține succese, putem deveni o forță care să răspundă cu competență și resurse nevoilor utilizatorilor, pentru a consolida profesia și instituția bibliotecară, pentru a face față provocărilor.